

Герасимов Г.І.

студент 1 курсу магістратури

1 групи Інституту прокуратури та
кримінальної юстиції

Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

СВІТОВІ ПРАКТИКИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ (КОРПОРАЦІЙ)

Анотація. у тезах розглянуто світові практики кримінальної відповідальності юридичних осіб (корпорацій).

Ключові слова: кримінальна відповідальність юридичних осіб, корпоративна злочинність.

Аннотация. В тезисах рассмотрены мировые практики уголовной ответственности юридических лиц (корпораций).

Ключевые слова: уголовная ответственность юридических лиц, корпоративная преступность.

Annotation. In theses examined the global criminal liability practices of legal entities (corporations).

Keywords: criminal liability of legal entities, corporate crime.

Діяльність підприємств, скерована в першу чергу на досягнення максимального прибутку, все частіше завдає шкоди суспільним відносинам, які охороняються кримінальним законом. Стрімке зростання злочинів, безпосередньо пов'язаних із діяльністю господарюючих суб'єктів, дозволяє говорити про те, що в Україні сформувався якісно новий вид злочинності – злочинність юридичних осіб, яку в кримінології називають «корпоративна злочинність». В той же час,

питання протидії корпоративній злочинності вимагають вирішення питання комплексного впровадження інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб. В контексті цього питання доцільно звернутись до досвіду окремих країн світу. Юридичні особи визнаються суб'єктами злочинів у кримінальному праві багатьох іноземних держав. Однак серед вітчизняних і зарубіжних науковців все ще точиться полеміка навколо питань кримінально-правового статусу суб'єкта злочину, причинно-наслідкового зв'язку [1], вини юридичної особи та інших принципових питань [2].

Кримінальну відповідальність юридичних осіб встановлено 1976 р. у Нідерландах, 1982 р. у Португалії, 1995 р. у Фінляндії, 1997 р. у Китаї. Нині кримінальна відповідальність юридичних осіб існує у США, Канаді, Великій Британії, Шотландії, Данії, Люксембурзі. Цікаво, що у Німеччині, Швеції, Італії та Іспанії встановлено так звану квазікримінальну (по суті адміністративно-кримінальну) відповідальність юридичних осіб. Відтак, у різних державах склалися різні моделі закріплення даного інституту в законодавство.

Світовій практиці відомо декілька підходів правового регулювання інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб. Відповідно до першого з них, юридична особа розглядається як самостійний суб'єкт злочину. Тобто вона може нести кримінальну відповідальність як поряд із фізичними особами, так і самостійно. Такий підхід було використано в юридичних системах США, Великої Британії, Австралії, Нідерландів, Франції, Португалії і ряду інших країн, а також інкорпоровано у правові системи Грузії, Литви, Молдови, Естонії. Другий підхід до кримінальної відповідальності юридичних осіб більшою мірою враховує принцип винної відповідальності особи за вчинення злочину, і ґрунтується на визнанні фізичної особи єдиною можливим суб'єктом злочину. У випадку ж участі юридичної особи в злочині, вчиненому фізичною особою в його інтересах, юридична особа поряд із фізичною особою піддається кримінально-правовому впливу як додатковому. На даний час ця модель введена в кримінальне законодавство таких країн, як Австрія, Албанія, Іспанія, Латвія, Мексика, Перу, Туреччина, Швейцарія. Третій підхід передбачає адміністративну відповідальність юридичних осіб за причетність до злочину. Віднести цю модель до інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб можна лише умовно. Деякі вчені називають цей підхід «квазікримінальна відповідальність юридичних осіб». Вона характерна для країн, що займають помірковану позицію щодо заходів впливу на юридичних осіб. Сьогодні така модель існує в Німеччині, Італії, Швеції.

Ідея запровадження інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб вже знайшла своє відбиття у чинному Кримінальному кодексі України (Розділ XIV-І «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб»). Оскільки вітчизняна кримінально-правова доктрина базується на позиції, відповідно до якої суб'єктом злочину не може бути визнана юридична особа, законодавець обрав підхід, згідно з яким єдиним суб'єктом злочину визнається фізична особа. Стосовно юридичної особи можуть застосовуватись ніби «субсидіарні» до відповідальності фізичної особи заходи кримінально-правового характеру за доволі вузьким переліком.

Вважаємо, що сучасному етапі державотворення і вирішення питань

радикального оновлення кримінального законодавства, слід звернути увагу суб'єктів законотворчої ініціативи до аналізу існуючого світового досвіду кримінальної відповідальності корпорацій.

Список використаних джерел:

1. Головкін Б. М. Причинність у системі детермінації злочинності. *Теорія і практика правознавства*. Вип. 1 (5). 2014. URL: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/_1.pdf (дата звернення: 10.10.2019)
2. Пивоваров В.В., Маковецька В.В. Кримінальна відповідальність корпорацій : проблема визначення вини. *Теорія і практика правознавства: електронне видання*. 2014. Вип. 2 (6). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/63490> (дата звернення 10.10.2019)

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. Пивоваров В.В.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
зав. лабораторії Ю. Г. Бойко

Протидія організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Все-
П83 укр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих
вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Го-
ловкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© НДІ вивчення проблем злочинності іме-
ні академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80